

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

01/ 12/ 2019

A. ΚΕΙΜΕΝΟ:

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στη δημοκρατία έχουμε αναφερθεί συχνά, αλλά καθόλου στην έννοια του διαλόγου που είναι στοιχείο της δημοκρατίας. Πολύς λόγος γίνεται για τον διάλογο, αλλά αυτός ο λόγος είναι παραπειστικός και **αγνοεί** επιδεικτικά τις προφανείς πραγματικότητες της ζωής αλλά και της εποχής μας. [...]

Γιατί λοιπόν, προβάλλεται τόσο **συχνά** και υπερβολικά το στοιχείο του διαλόγου ως της δημοκρατικής κορωνίδας; Για δύο λόγους:

α) Για να διατηρηθεί η επίφαση της ύπαρξης δημοκρατίας, ως αντίθεση προς την απολυταρχία όπου η συζήτηση και η έκφραση γνώμης ήταν αδύνατη. Αυτές οι εντυπώσεις από το παρελθόν έχουν τέτοιες ρίζες στην μαζική εντύπωση, που χρησιμοποιούνται υποσυνείδητα για να δημιουργείται η επίφαση μιας **προόδου** που είναι καλύτερη από το παρελθόν. Ζούμε δηλαδή με επιφανειακά κριτήρια του μακρινού παρελθόντος, ενώ με λίγη προσοχή θα διαπιστώναμε εύκολα ότι η συμμετοχή του λαού στο πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι εξακολουθεί να είναι αδύνατη και να παραμερίζεται ακριβώς όπως και τότε, μόνον που τώρα μπορεί κανείς να εκτονώνεται λεκτικά ή μέσω των κομματικών του «εκπροσώπων». Όμως το να μην ακούει κανείς τις αληθινές ανάγκες, το να θεωρεί ότι το ανήκειν σε μία ελίτ (οποιαδήποτε από όσες υπάρχουν) είναι δικαίωμά του και δικαιολογία για την **αδιαφορία** του είναι βαθιά αντιδημοκρατικό και δείχνει έλλειψη εσωτερικού διαλόγου, δηλαδή λείπει το συνδιαλέγεσθαι μεταξύ του εαυτού και της συλλογικότητας, η αναγνώριση της συλλογικότητας ως προσδιορισμού της ατομικότητας.

β) Για να εμποδίζεται η όποια διαμαρτυρία της κοινωνίας, η οποία κινείται έξω από τις τυπικές συζητήσεις των αρμόδιων πολιτειακών οργάνων ή έξω από ορισμένα τυπικά πλαίσια. Η συζήτηση θεοποιήθηκε τόσο ώστε, εφόσον αυτή υπάρχει, τότε ο, τιδήποτε άλλο είναι και έκνομο και εκτός πραγματικότητας. Το κυριότερο όμως είναι ότι καλλιεργείται η αντίληψη μιας δημοκρατίας που είναι ένας ατέλειωτος διάλογος όλων με όλους, αλλά όπου ο λαός και οι ανάγκες του δεν παίζουν κανέναν απολύτως ρόλο στην πραγματική λήψη αποφάσεων. Αυτές οι αποφάσεις λαμβάνονται επί του λαού, αλλά ούτε από τον λαό ούτε υπέρ αυτού, όπως απαιτεί το άρθρο 1 του Συντάγματος περί λαϊκής κυριαρχίας. Και αυτό είναι η μεγαλύτερη αποτυχία της σημερινής δημοκρατίας, γιατί ακόμη και ως αντιπροσώπευση ήταν ένα σκαλοπάτι προς την αληθινή δημοκρατία.

Αυτό έχει συμβεί, επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι επιζητούν πάντοτε μία τυπική διαδικασία (θεσμό) όπως τον διάλογο που θα διασφαλίσει τα δικαιώματά τους, αλλά καμία σημασία δεν δίνουν στο κινούν αίτιο και την κατεύθυνση που δίνουν τα υποκείμενα στις εξελίξεις. Η δημοκρατία, όπως έχουμε ξαναγράψει, δεν είναι μόνον μία τυπική διαδικασία, αλλά κυρίως είναι μία διαδικασία **υποκειμενική** και, αν λείπει το υποκείμενο ή αν τα κίνητρα του υποκειμένου είναι σαθρά, τότε και η διαδικασία θα φθίνει μέχρι του σημείου που να είναι άχρηστη και ίσως να αποκτήσει και αντίθετο πρόσημο, δηλαδή

αντιδημοκρατικό. Τα υποκείμενα αυτά μπορεί να είναι τα κρατικά όργανα, οι πολιτικοί και άλλοι παράγοντες, αλλά και ο ίδιος ο λαός στα διαιρεμένα συμφέροντά του.

Υπό μία τέτοια οπτική, μπορεί κανείς να ορίσει διαφορετικά τον διάλογο και τα προαπαιτούμενά του και τότε θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει διάλογος όταν τα μέρη του δεν ακούνε, όταν δεν μπορούν να αντιληφθούν το κοινό καλό, και όταν στη λήψη αποφάσεων υπερισχύει πάντοτε ο ισχυρός, γιατί τότε ο νόμος μοιάζει με έναν ιστό αράχνης που πιάνει μόνον τα μικρά έντομα, γιατί τα μεγάλα έχουν τη δύναμη να τον σχίσουν (όπως είπε ο Ανάχαρις). Θα προσθέσουμε ότι όχι μόνον ο νόμος αλλά ολόκληρη η πολιτεία σταδιακά θα μοιάζει με έναν τέτοιο ιστό, πράγμα που βλέπουμε ήδη μπροστά στα μάτια μας.[...]

Ιωάννα Μουτσοπούλου
Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ
23/5/2018

B. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1) α) Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους ο διάλογος θεωρείται κορωνίδα της δημοκρατίας;

(15 Μονάδες)

β) Σε ποιες περιπτώσεις ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην υπάρχει διάλογος, σύμφωνα με το κείμενο;

(10 Μονάδες)

2. α) Να βρείτε στο κείμενο δυο παραδείγματα **ποιητικής χρήσης** της γλώσσας. Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με τη χρήση τους;

(3 Μονάδες)

β) Να βρείτε δυο λέξεις ή φράσεις που αποτελούν **ειδικό λεξιλόγιο**.

(2 μονάδες)

γ) Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου: «**Υπό μία τέτοια οπτική ... μάτια μας.**»

(5 Μονάδες)

3. α) Να ετυμολογήσετε τις λέξεις και να γραφεί από το β' συνθετικό τους μία νέα παράγωγη (σύνθετη ή απλή): δημοκρατία, υπερβολικά, χρησιμοποιούνται, ξαναγράφει, συμφέροντά.

(10 Μονάδες)

β) Να γράψετε τα αντώνυμα των λέξεων: **αγνοεί**, **συχνά**, **προόδου**, **αδιαφορία**, **υποκειμενική**.

(5 Μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ:

Σε ημερίδα που θα διεξαχθεί στο σχολείο σας αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος να εκφωνήσετε μία ομιλία (350 – 400 λέξεων) με θέμα την αξία του διαλόγου αφού επισημάνετε πρώτα τις προϋποθέσεις για έναν επιτυχή διάλογο.

(50 Μονάδες)

ΝΑ ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

**ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ:
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ**